មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
លេខ ០០២/១៤-០៨-២០០៦
កាំង ហ្គេកអ៊ាវ (ហៅ ឌុច)

តាមរយៈសេចក្តីអញ្ជើញរបស់ប្រធានអង្គបុរេជំនុំជម្រះឱ្យធ្វើសារណាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ អនុលោមតាមវិធាន៣៣នៃវិធានផ្ទៃក្នុងសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

សារណារបស់សាស្ត្រាចារ្យដេវីដ សេហ្វ័រ (David Scheffer) អ្នកជំនាញច្បាប់អន្តរជាតិ ក្នុងនាមជាអ្នកផ្តល់សារណា *(AMICUS CURIAE)* គាំទ្រសេចក្តីសម្រេច របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

អ្នកផ្តល់សារណា

អនុលោមទៅតាមសេចក្តីជូនដំណឹងកាលពីថ្ងៃទី៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ អ្នកផ្តល់សារណាដេវីដ សេហ្វ័រ បានសរសេរសារណានេះដាក់ជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីជម្រាបជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះនូវចំណុចសំខាន់ៗមួយចំនួនដែលត្រូវបានមើលរំលងឬដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ (សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទ) ដែលត្រូវបានដាក់ជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះកាលពីថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ ទាក់ទងនឹងបុគ្គល កាំង ហ្គេកអ៊ាវ (ហៅ ឌុច) និងដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលចុះហត្ថលេខាដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតកាលពីថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ។

លោក ដេវីដ សេហ្វ័រ ជាសាស្ត្រាចារ្យច្បាប់ដែលទទួលបានបរម្យសារ Mayer Brown/Robert A. Helman *និងជានាយកមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ* (Center for International Human Rights) *នៅមហាវិទ្យាល័យច្បាប់នៃសាកលវិទ្យាល័យន័រវេស្ទឺន* (Northwester University School of

Law) នៅទីក្រុងឈីកាហ្គោ រដ្ឋអ៊ីលីណោយ សហរដ្ឋអាមេរិក ។ លោកសាស្ត្រាចារ្យបង្រៀនមុខវិជ្ជាច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ និង ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ។ ព័ត៌មានបន្ថែមអំពីលោកសាស្ត្រាចារ្យអាចរកមើលបាននៅលើគេហទំព័រដូចនេះ

www.law.northwestern.edu/faculty/profiles/DavidScheffer ។

លោកសាស្ត្រាចារ្យដេវីដ សេហ្វ័រ គឺជាអតីតឯកអគ្គរដ្ឋទូតគចរនៃសហរដ្ឋអាមេរិកទទួលបន្ទុកលើបញ្ហាឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម (១៩៩៧-២០០១) និងមានការទទួលខុសត្រូវយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិកទាក់ទងនឹងការស៊ើបអង្កេត និងជំនុំជម្រះឧក្រិដ្ឋកម្មឃោរឃៅ (ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម) នៅជុំវិញពិភពលោក ។ ក្នុងនាមជាអ្នកដំណាងឲ្យរដ្ឋាភិបាលសហរដ្ឋអាមេរិក លោកសាស្ត្រាចារ្យបានធ្វើការចចារលើច្បាប់ និងសម្របសម្រួលនូវការគាំទ្រសម្រាប់បង្កើតសាលាក្ដីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ និងសាលាក្ដីព្រហ្មទណ្ឌចម្រុះដែលមានដែនយុត្តាធិការលើបទឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ហើយលោកសាស្ត្រាចារ្យក៏ជា អ្នកដឹកនាំគណៈប្រតិភូសហរដ្ឋអាមេរិកនៅក្នុងការចចារក្នុងក្របខ័ណ្ឌសហប្រជាជាតិ ក្នុងការបង្កើតតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ។ លោកសាស្ត្រាចារ្យដេវីដ សេហ្វ័រ បានចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងការចចារលើច្បាប់បង្កើតឲ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្ដីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ច្បាប់បង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ) និងការពិភាក្សាទាក់ទងនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្ដីក្រោមច្បាប់កម្ពុជានូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (កិច្ចព្រមព្រៀងអង្គការសហប្រជាជាតិនិងកម្ពុជា) ។ លោកសាស្ត្រាចារ្យជាអ្នកគ្រប់គ្រងលើគេហទំព័រឯករាជ្យមួយដែលបង្កើតឡើងសម្រាប់កិច្ចការឃ្លាំមើលអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (www.cambodiatribunal.org) ជាសមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍នៃគណៈមេធាវីនៅរដ្ឋញូវយ៉កនិងវ៉ាស៊ីនតោនឌីស៊ី ព្រមទាំងជាសមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍របស់ American Society of International Law ។

សេចក្ដីសង្ខេបនៃអំណះអំណាង

១) សារណាបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទ ខកខានមិនបានទទួលស្គាល់នូវឯករាជ្យភាពរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងប្រព័ន្ធតុលាការកម្ពុជា ។ ក្នុងនាមជាតុលាការដោយឡែក ដែលមានឯករាជ្យភាព មានការចូលរួមពីសំណាក់អន្តរជាតិ និងដែលមិនទាន់មានរូបរាងឡើងនៅឡើយក្នុងអំឡុងពេលដែលឌុចត្រូវបានឃុំឃាំងដោយតុលាការយោធា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា គឺមិន

ទទួលខុសត្រូវចំពោះការឃុំឃាំងខ្លួនឌុច ដោយតុលាការយោធាឡើយ ហើយអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនេះក៏មិនទទួលខុសត្រូវចំពោះទង្វើរបស់តុលាការយោធា ដែលបានប្រើប្រាស់ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឲ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញដែរ ។ នៅក្រោមអំណាចច្បាប់គ្រប់គ្រងដំណើរការរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះវិសា-មញ្ញក្នុងតុលាការនេះពុំមានដែនយុត្តាធិការសម្រេចលើភាពស្របច្បាប់ ចំពោះដីកាឃុំឃាំងខ្លួនដែលចេញដោយចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងតុលាការយោធាឡើយ ។

(២) ឌុចបានដឹងអំពីបទចោទប្រកាន់មកលើខ្លួន នៅពេលឌុចត្រូវឃុំឃាំងដោយតុលាការយោធា ដូច្នេះស្ថានភាពពិតប្រាកដរបស់ឌុច គឺខុសគ្នាទៅនឹងឧទាហរណ៍ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទដែលបានសរសេរថា នៅមុនពេលត្រូវឃុំខ្លួនដោយអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ចុងចោទមិនបានដឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ កាលពីពេលត្រូវឃុំខ្លួនដោយតុលាការយោធា ។

(៣) ឌុចបានរស់នៅលាក់មុខចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៩ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩៩ នៅពេលដែលគាត់ត្រូវបានឃុំខ្លួនដោយអាជ្ញាធរកម្ពុជា ។ ភស្តុតាងដែលប្រហែលជាអាចបញ្ជាក់ថា នៅអំឡុងពេលរស់នៅដោយលាក់មុខ ឌុចមិនបានបង្កជាការគម្រាមកំហែងដល់សុវត្ថិភាពសាធារណៈ គឺមិនទាក់ទងអ្វីទៅនឹងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននេះទេ ។ បច្ចុប្បន្ននេះ អត្តសញ្ញាណ និងទីកន្លែងរបស់ឌុច ត្រូវបានគេស្គាល់ជាសាធារណៈ ។ សុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ឌុចអាចមានបញ្ហា ប្រសិនបើឌុចត្រូវបានដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំ ហើយឱកាសដើម្បីរត់គេចទៅលាក់ខ្លួនម្តងទៀត (ប្រហែលជាអាចមានជំនួយពីខាងក្រៅ) នឹងអាចមានច្រើន ប្រសិនបើដាក់ឌុច ឲ្យនៅក្រោមការឃុំខ្លួនក្នុងផ្ទះ ។ សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទមិនបានផ្តល់អ្វីក្រៅតែអំពីការបញ្ចេញយោបល់សុទិដ្ឋិនិយមផ្ទាល់ខ្លួន ជាលក្ខណៈមិនបានគិតគូរវែងឆ្ងាយដល់ជោគវាសនារបស់ឌុច ក្នុងករណីដែលឌុចត្រូវបានដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំ ហើយសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទនេះក៏បានបញ្ជាក់មិនត្រឹមត្រូវអំពីអ្នកដែលមានបន្ទុកបង្ហាញភស្តុតាងក្នុងការកំណត់ថា តើឌុចត្រូវឃុំខ្លួនដដែល ឬត្រូវដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំនោះ ។

អំណះអំណាង

I. អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា អាចមិនសម្រេចអំពីភាពស្របច្បាប់នៃការឃុំខ្លួនកាលពីមុនរបស់ឌុច ដោយសារតែអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះការឃុំឃាំងខ្លួននោះ ហើយអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនេះក៏មិនមានយុត្តាធិការលើតុលាការយោធានៅទីក្រុងភ្នំពេញឡើយ ។

ក) ចរិកឯករាជ្យរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញបានហាមឃាត់អង្គជំនុំជម្រះនេះមិនឲ្យសម្រេចលើភាពស្របច្បាប់នៃដីកាឃុំខ្លួនរបស់តុលាការយោធា ។

បើទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមានដំណើរការនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃច្បាប់កម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនេះមានភាពឯករាជ្យពេញលេញពីផ្នែកផ្សេងៗទៀតនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌កម្ពុជា ។ រចនាសម្ព័ន្ធរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ គឺខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងពីរចនាសម្ព័ន្ធរបស់តុលាការកម្ពុជាផ្សេងៗទៀត ។ វិធានផ្ទៃក្នុងដែលគ្រប់គ្រងដំណើរការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញគឺមានលក្ខណៈពិសេស ។ ជាងនេះទៅទៀត អង្គជំនុំជម្រះនៃតុលាការកំពូលរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមិនមានសិទ្ធិប្តឹងសារទុក្ខទៅកាន់តុលាការកម្ពុជាផ្សេងទៀតទេ ។ ដោយយោងទៅលើភាពឯករាជ្យ និងអំណាចដ៏តូចចង្អៀតរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញអាចមិនសម្រេចទៅលើភាពស្របច្បាប់នៃការឃុំឃាំងខ្លួនកាលពីមុនរបស់ឌុច ។

នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការចចារអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំរហូតនាំទៅដល់ការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងនាមជាតុលាការត្រឹមត្រូវស្របច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈពិសេស(«វិសាមញ្ញ») និងឯករាជ្យនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា ពុំដែលមានការគិតថា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនឹងមានអំណាចវិនិច្ឆ័យទៅលើសាលក្រមរបស់តុលាការស៊ីវិល ឬតុលាការយោធារបស់កម្ពុជាទេ ។ ដូចដែលបានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឲ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ និង កិច្ចព្រមព្រៀងអង្គការសហប្រជាជាតិនិងកម្ពុជាអំពីចឹង អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវបានបង្កើតឡើង ធ្វើយ៉ាងណាឲ្យដាច់ដោយឡែកពីតុលាការកម្ពុជាដែលមានស្រាប់ និងវិនិច្ឆ័យសេចក្តីលើជនចុងចោទមួយក្រុមដែលត្រូវបានឲ្យនិយមន័យយ៉ាងចង្អៀត ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួនដែលប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរយៈពេលជាក់លាក់មួយ ។ ពុំមានបញ្ញត្តិណាមួយដែលមានចែងយ៉ាងច្បាស់លាស់ ឬដោយប្រយោលនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឲ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ និងកម្ពុជា ឬនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង («ឧបករណ៍ច្បាប់គ្រប់គ្រងដំណើរការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ») ដែលបានផ្តល់អំណាចឲ្យអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញអាចប្រើប្រាស់យុត្តាធិការរបស់ខ្លួនលើតុលាការកម្ពុជាផ្សេងទៀត ឬអាចពិនិត្យមើលឡើងវិញ ឬវិនិច្ឆ័យសេចក្តីលើសាលក្រមរបស់តុលាការកម្ពុជាផ្សេងៗទៀតឡើយ ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ និងចៅក្រមអន្តរជាតិពុំមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការវិនិច្ឆ័យសេចក្តីលើសាលក្រមដែលចេញដោយតុលាការកម្ពុជាក្នុងស្រុកដែលស្ថិតនៅក្រោមក្របខណ្ឌច្បាប់កម្ពុជាទាំងស្រុងទេ ។ តាមការពិតមិនមាននីតិវិធីណាមួយចែងនៅក្នុងដែនអំណាចច្បាប់ដែលគ្រប់គ្រងដំណើរការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ អនុញ្ញាតឲ្យចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេត ឬជំនុំជម្រះនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជាក្នុងស្រុក និងសម្រេចចុងក្រោយបង្អស់នៅក្នុង

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនោះទេ ។ មិនមានទំនាក់ទំនងនីតិវិធីណាមួយរវាងតុលាការក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និង អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ដើម្បីធ្វើការពិនិត្យឡើងវិញលើសាលក្រមរបស់តុលាការក្នុងប្រទេសកម្ពុជាឡើយ ។ ដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមិនមានយុត្តាធិការលើតុលាការក្នុងប្រទេសកម្ពុជាផ្សេងទៀត និងលើសំណុំរឿងរបស់ឌុចនៅក្នុងតុលាការក្នុងស្រុកនោះឡើយ ។

ខ) អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាពុំទទួលខុសត្រូវចំពោះការឃុំខ្លួនឌុច ។

ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការឃុំខ្លួនពីមុនរបស់ឌុច វាប្រហែលជារឿងសមរម្យក្នុងការស្នើសុំឲ្យអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនេះពិចារណាអំពីការឃុំខ្លួននោះដោយបញ្ជាឲ្យបន្តឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ។ ប៉ុន្តែ បើទោះបីជាមានសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទក៏ដោយ ក៏អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះការឃុំឃាំងឌុចដោយតុលាការយោធាឡើយ ។ សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទបានលើកឡើងថា «ចាប់ពីខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០២មក ការចោទប្រកាន់ និងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួន និងបន្តឃុំខ្លួនលោក កាំង ហ្គេកអ៊ាវ បានធ្វើឡើងដោយផ្អែកទៅលើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឲ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០១...» ។ វាហាក់បីដូចជាថា បទចោទប្រកាន់ថ្មីៗទៅលើឌុចកាលពីខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៥ ក៏ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយផ្អែកទៅលើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឲ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញដែរ ។ បើយោងទៅតាមសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទ មានន័យថា ចំណាត់ការផ្សេងៗនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ គឺមាន «ទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធ» នឹងការឃុំខ្លួនឌុចដោយតុលាការយោធា ។

ការណ៍ដែលតុលាការយោធាបានប្រើប្រាស់ច្បាប់មួយដែលមិនទាន់ចូលជាធរមាននៅឡើយ និងសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងតុលាការមួយ ដែលមិនទាន់ទាំងមានរូបរាងផងនោះ (ពោលគឺអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ) ដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់មកលើឌុច គឺពិតជាសុំឲ្យមានការពន្យល់មួយ ក៏ប៉ុន្តែការពន្យល់នេះគឺមិនមែនសុំឲ្យផ្តល់នូវមូលដ្ឋានណាមួយ ទាក់ទងនឹងការពិនិត្យឡើងវិញរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជានោះទេ ។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឲ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា មិនអាចយកមកប្រើប្រាស់ ទាក់ទងនឹងការស៊ើបអង្កេតមុខសញ្ញាណាមួយនៅមុនថ្ងៃទី១២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧បានឡើយ (នៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញចាប់ផ្តើមដំណើរការ ទន្ទឹមនឹងការអនុម័តវិធានផ្ទៃក្នុង) ហើយការចោទប្រកាន់ទាំងឡាយនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់ច្បាប់នេះ ត្រូវតែធ្វើឡើងដោយសហព្រះរាជអជ្ញារបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ និងត្រូវមានការយល់ព្រមដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញទៀតផង ។ ទាំងសហព្រះរាជអជ្ញា និងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនទាន់ត្រូវបាន

តែងតាំងនៅឡើយទេនៅក្នុងឆ្នាំ២០០២ ឬ២០០៥ ។ តែការប្រើប្រាស់ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឲ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញដោយតុលាការយោធាតែមួយមុខ គឺមិនគ្រប់គ្រាន់ទេក្នុងការភ្ជាប់ការឃុំឃាំងខ្លួនឌុចដោយតុលាការយោធាទៅនឹងដំណើរការជំនុំជម្រះពេលបច្ចុប្បន្នរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ។

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះកិច្ចការរបស់តុលាការយោធាទេ ព្រោះខ្លួនមិនមានយុត្តាធិការលើតុលាការយោធាមួយនេះ ហើយជាពិសេស អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមិនទាន់ទាំងមានរូបរាងផងនៅពេលតុលាការយោធាអនុវត្តកិច្ចការទាំងនោះ (ក្នុងឆ្នាំ២០០២ និង២០០៥) ។ នៅក្នុងឧទាហរណ៍ទាំងអស់ដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទ តុលាការដែលវិនិច្ឆ័យលើសំណុំរឿងទាំងនោះ មិនត្រឹមតែមិនទាន់មានរូបរាងនៅក្នុងអំឡុងពេលឃុំខ្លួនដែលមានបញ្ហាប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងសុទ្ធតែមានយុត្តាធិការចម្បង និង/ឬ ដូចគ្នាទៅលើតុលាការទាំងនោះ ឬមន្ត្រីដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការឃុំឃាំងខ្លួនទៀតផង ។ ផ្ទុយទៅវិញ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមិនមានយុត្តាធិការលើតុលាការយោធា ហើយមិនទាន់ទាំងមានរូបរាងនៅឡើងទេ ក្នុងមួយរយៈពេលទាំងស្រុងដែលឌុចស្វែងរកដំណោះស្រាយនេះ ។ ដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមិនអាចពិនិត្យឡើងវិញលើរឿងដ៏ចម្រូងចម្រាស់ដែលកើតចេញពីការអនុវត្តច្បាប់របស់តុលាការយោធាបានទេ ហើយចំណុចនេះគួរតែយកទៅដោះស្រាយនៅចំពោះតុលាការយោធាទើបត្រឹមត្រូវជាង ។

បើទោះបីជាតុលាការយោធាបានប្រើប្រាស់ច្បាប់ ស្តីពីការបង្កើតឲ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹង ឌុច ដែលការចោទប្រកាន់នោះបានផ្តល់នូវមូលដ្ឋានសម្រាប់ការឃុំឃាំងពីមុនមកក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះសកម្មភាពនេះទេ ។ ដូចដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ស្ថិតនៅដាច់ដោយឡែកពីតុលាការយោធា និងពីប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជាផ្សេងៗទៀត ហើយអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមិនទាន់ទាំងមានរូបរាងផងទេ នៅពេលដែលមានការចោទប្រកាន់ទាំងនោះ កុំថាឡើយដល់ទៅរៀបចំ ឬអនុញ្ញាតឲ្យមានការចោទប្រកាន់ទាំងនោះ ។ ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទអ៊ីចឹង ប្រវត្តិឃុំខ្លួនកាលពីមុនរបស់ ឌុចដោយសារដីកាតុលាការយោធា អាចជាកត្តាខ្លះសម្រាប់ឲ្យអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញយកមកពិចារណានៅចុងបញ្ចប់នៃការវិនិច្ឆ័យសេចក្តី ។ នៅក្នុងករណីដែលឌុចត្រូវដោះលែង ឌុចអាចទទួលបានសំណងជម្ងឺចិត្ត ។ ក្នុងករណីដែលឌុចត្រូវរកឃើញថាមានកំហុស ទោសដែលឌុចទទួលអាចត្រូវកាត់បន្ថយដើម្បីកាត់សង ចំពោះរយៈពេលដែលឌុចបានចំណាយនៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងកាលពីមុន ។ ក៏ប៉ុន្តែ ការមានដំណោះស្រាយបែបនោះនៅក្រោយដំណាក់កាលនៃការជំនុំជម្រះ

មិនបានផ្តល់ឲ្យឌុចនៅក្នុងដំណាក់កាលមុនជំនុំជម្រះនូវការដោះលែងមិនសមស្រប ការដោះលែងដោយបង់ប្រាក់ធានា ឬការឃុំឃាំងនៅក្នុងផ្ទះនោះទេ ។

II. ឌុចបានដឹងពីបទចោទប្រកាន់នៅពេលដែលត្រូវឃុំឃាំងដោយតុលាការយោធា ។

សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទបានលើកឡើងថា ពេញមួយរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនឌុចដោយតុលាការយោធា ចាប់ពីថ្ងៃទីមួយនៃការឃុំខ្លួននៅថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ រហូតដល់មានដីកាចោទប្រកាន់ចុងក្រោយចេញកាលពីថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៥ និងដូច្នេះ រហូតដល់ថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ នៅពេលដែលឌុចត្រូវចោទប្រកាន់ និងត្រូវផ្ទេរមកកាន់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ឌុចត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា ។ ច្បាប់កម្ពុជាហាក់ដូចជាតម្រូវថា ឌុចត្រូវតែទទួលបាននូវការជូនដំណឹងគ្រប់បទចោទប្រកាន់ទាំងអស់មកលើខ្លួន នៅពេលដែលតុលាការយោធាធ្វើការចោទប្រកាន់ ។ ពុំមានភស្តុតាងណាមួយបង្ហាញនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទដែលបញ្ជាក់ថា ឌុចមិនបានទទួលនូវការជូនដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់នៅ ឬប្រហែលជានៅថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩, ថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០២ និងថ្ងៃទី២៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៥ នៅពេលដែលបទចោទប្រកាន់ទាំងបីត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយតុលាការយោធា ។

ការណ៍ដែលឌុចដឹងរហូតមកអំពីបទចោទប្រកាន់មកលើខ្លួន ដោយតុលាការយោធាពេញមួយរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួននៅឯតុលាការយោធានោះ បានធ្វើឲ្យស្ថានភាពរបស់ឌុចខុសពីឧទាហរណ៍សំខាន់ដែលលើកឡើងនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទ ។ មេធាវីចុងចោទបានដកស្រង់ពីសាលក្រម *បារ៉ាយ៉ាហ្គីហ្សា*របស់ អង្គជំនុំជម្រះឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរ៉ាន់ដា និងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលកើតចេញពីសំណុំរឿងនោះនូវ «ការសម្រេចដែលចៀសមិនរួច ...ថា សិទ្ធិរបស់ចុងចោទក្នុង ការទទួលបានការជូនដំណឹងភ្លាមៗចំពោះបទចោទប្រកាន់ត្រូវបានរំលោភបំពាន» ។ អង្គជំនុំជម្រះឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរ៉ាន់ដា បានសម្រេចថា «ការពិតនោះគឺថា ចុងចោទបានចំណាយពេលយ៉ាងយូរនៅក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដោយមិនបានដឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ជាទូទៅមកលើខ្លួន» ។ ស្ថានភាពបែបនេះគឺមិនបានកើតឡើង និងកើតឡើងចំពោះករណីឌុចឡើយ ។ ដូចជាទំនងថា ឌុចបានដឹងពីបទចោទប្រកាន់ដោយតុលាការយោធាតាំងពីថ្ងៃទីមួយដែលត្រូវឃុំខ្លួននៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ហើយឌុចក៏បានដឹងពីបទចោទប្រកាន់ដោយអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញតាំងពីថ្ងៃទីមួយនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដោយអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញដែរ ។ ឌុច មានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីជំទាស់ទៅនឹងបទចោទប្រកាន់មកលើខ្លួន ដោយតុលាការយោធាចាប់តាំងពីថ្ងៃទីមួយ

នៃការឃុំខ្លួននៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ។ តាមវិធានផ្ទៃក្នុង ឌុចមានឱកាសគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីជំទាស់ទៅនឹងបទចោទប្រកាន់ដោយអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ដែលឥឡូវនេះកំពុងតែធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ។ នៅក្នុងករណីនេះ មិនមានចន្លោះប្រហោងដែលថា ឌុចមិនបានដឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ ដូចដែលមានកើតឡើងនៅក្នុងសំណុំរឿង *បារ៉ាយ៉ាហ្គីហ្សា*របស់អង្គជំនុំជម្រះឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេស រ៉្វាន់ដា ឡើយ ។

III. ការរស់នៅមុនពេលឃុំខ្លួនរបស់ឌុចនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាគឺខុសគ្នាស្រឡះទៅនឹងស្ថានភាពថ្មី ប្រសិនបើត្រូវដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំមុនពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយ ដូច្នេះហើយ ការព្រួយបារម្ភរបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគឺត្រឹមត្រូវ ហើយការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នគួរតែត្រូវរក្សាទុកដដែល ។

ក) ការពណ៌នាធ្វើឲ្យគេយល់ខុសរបស់មេធាវីចុងចោទអំពីទីកន្លែង និងអាកប្បកិរិយាពីឆ្នាំ១៩៧៩ ដល់ឆ្នាំ១៩៩៩បានធ្វើឲ្យពិបាកយល់អំពីការណ៍ដែលថា ឌុចបំពេញបានយ៉ាងហោចណាស់លក្ខខណ្ឌបី នៅក្នុងវិធាន ៦៣(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងសម្រាប់ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ។

សារណាបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទមានបំណងចង់បង្ហាញថា ឌុចពុំបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌណែងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងសម្រាប់ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នទេ ។ សារណាបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទមានការខ្វះចន្លោះយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការធ្វើការពណ៌នារយៈពេល២៨ឆ្នាំមុន ។ សារណានោះបានលើកឡើងថា «លោកកាំង ហ្កេកអ៊ាវមានសេរីភាពតាំងពីឆ្នាំ១៩៧៩រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩៩ ដែលនៅពេលនោះគាត់ពុំដែលបានបង្កអ្វីឲ្យប៉ះពាល់ដល់សុវត្ថិភាពសាធារណៈឡើយ ។ នេះជាចំណុចតែមួយគត់នៅក្នុងសំណុំរឿងដែលផ្ដល់ជាគំនិតអំពីប្រតិកម្មរបស់សាធារណជន ក្នុងករណីមានការដោះលែងលោក កាំង ហ្កេកអ៊ាវ» ។ ស្ថានភាពរបស់ឌុចនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជាមុនពេលឃុំខ្លួននៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ និងសព្វថ្ងៃនេះ (និងជាពិសេស ប្រសិនបើឌុចត្រូវបានដោះលែងមុនពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយ) គឺខុសគ្នាដូចយប់និងថ្ងៃ ។ ឌុចប្រហែលជាមិនបង្កជាការគម្រាមកំហែងដល់សណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈនៅមុនពេលការចាប់ខ្លួននៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ។ ឌុចរស់នៅដោយលាក់មុខ ប្រើឈ្មោះថ្មី និងមានបំណងដកខ្លួនចេញពីសង្គម ។ តាមរយៈអ្វីដែលយើងដឹងពីប្រភពព័ត៌មានសាធារណៈ ឌុចចង់រស់នៅដោយលាក់មុខ លាក់ឈ្មោះឈប់បន្តប្រព្រឹត្តអំពើឃោរឃៅ ដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ

ឬប្រព្រឹត្តទង្វើរដែលទាក់ទងជាមួយរបបប៉ុលពតទៀត ។ នៅក្នុងស្ថានភាពបែបនោះ ឌុចមានមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការធ្វើខ្លួនមិនឲ្យបង្កជាការគម្រាមកំហែងដល់សុវត្ថិភាពសាធារណៈ ហើយមូលហេតុចម្បងបំផុតគឺដើម្បីថែរក្សាសុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួននៅក្នុងរយៈពេលនៃការលាក់ខ្លួននោះ ។

ក៏ប៉ុន្តែ ឥឡូវនេះ ឌុចបានក្លាយជាមនុស្សដែលគេស្គាល់ជាសាធារណៈម្តងទៀត ដូចកាលពីពេលនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហមដែរ ។ ប្រសិនបើឌុចត្រូវបានដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំរង់ចាំការជំនុំជម្រះក្តី អត្តសញ្ញាណ និងទីកន្លែងរស់នៅរបស់ឌុចនឹងត្រូវបានគេដឹងជាសាធារណៈ ។ មិនមាននរណាម្នាក់ រួមទាំងមេធាវីឌុចផងដែរ អាចបង្ហាញថា ឌុចអាចមានសុវត្ថិភាពនៅកន្លែងផ្សេងពីមន្ទីរឃុំឃាំងខ្លួនបច្ចុប្បន្ន ហើយការបង្ហាញនេះមិនមានអ្វីលើសពីការដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចបង្ហាញថា ឌុចអាចប្រថុយប្រថានចំពោះសុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួននោះទេ ។ មានមនុស្សរាប់សែននាក់ដែលជាសមាជិកគ្រួសាររបស់ជនរងគ្រោះរាប់ម៉ឺននាក់ដែលបាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងគុកទួលស្លែងដែលធ្វើដំណើរនៅតាមដងវិថីសព្វថ្ងៃនិងធ្វើស្រែចម្ការនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន ។ មេធាវីចុងចោទមិនអាចធានាចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះថា សមាជិកគ្រួសារទាំងនេះមិនបង្កជាការគម្រាមកំហែងដល់សុវត្ថិភាពរបស់ឌុច ប្រសិនបើឌុចត្រូវបានដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំ មុនពេលមានការចេញដីកាដំណោះស្រាយ ។ ដូចជាទំនងជាងដែលថា សមាជិកគ្រួសារជនរងគ្រោះទាំងនោះ នឹងជាការគម្រាមកំហែងខ្លាំងក្លាយ៉ាងពិតប្រាកដដល់សុវត្ថិភាពរបស់ឌុច ។

ការស្លាប់ដ៏គួរឲ្យសង្ស័យរបស់ប៉ុល ពត កាលពីខែមិនា ឆ្នាំ១៩៩៨ ទន្ទឹមនឹងពេលដែលហៀបតែនឹងចាប់ខ្លួនគាត់នៅតាមព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ គឺជាឧទាហរណ៍អំពីការគម្រាមកំហែងដល់សុវត្ថិភាពរបស់ឌុចនៅពេលនេះ ។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំជាឯកអគ្គរដ្ឋទូតសហរដ្ឋអាមេរិកទទួលបន្ទុកបញ្ហាឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ហើយខ្ញុំបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងកិច្ចព្យាយាមទៅកាន់ទីតាំងប៉ុល ពតដើម្បីចាប់ខ្លួនគាត់ ។ នៅសល់តែប៉ុន្មានម៉ោងទៀតប៉ុណ្ណោះកងសន្តិសុខនឹងទៅដល់ទីកន្លែងលាក់ខ្លួនរបស់ប៉ុល ពតទៅហើយ ស្រាប់តែប្រព័ន្ធផ្សាយពត៌មានបានបង្ហើបព័ត៌មានអំពីការហៀបនឹងចាប់ខ្លួនរបស់ប៉ុល ពត ។ នៅយប់នោះ ប៉ុល ពត បានស្លាប់យ៉ាងអាថ៌កំបាំងមួយ ។ ការស្លាប់នេះបានពន្យាពេលទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើឃោរឃៅដោយខ្មែរក្រហមអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំ ។ មិនគួរមើលស្រាលចំពោះគ្រោះថ្នាក់សម្រាប់បុគ្គលសំខាន់ដែលត្រូវចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរឡើយ ដោយសារតែពួកគេមិនអាចការពារខ្លួនពីសត្រូវរាប់មិនអស់ ដែលមានហេតុផលផ្សេងៗគ្នា រួមទាំងការសងសឹក និងការការពារខ្លួន ។ ប៉ុល ពត ខ្លួនឯងនៅពេលនោះស្ថិតនៅក្រោមការឃុំឃាំងខ្លួននៅក្នុងផ្ទះដោយខ្មែរក្រហម ក្រោយមកគាត់បានស្លាប់យ៉ាងទាន់ហន់ ហើយសម្រាប់អ្នកដែលព្យាយាមគេចវេសពីយុត្តិធម៌ ការស្លាប់គឺជាវិធីមួយយ៉ាងងាយៗក្នុងការគេចវេសពីយុត្តិធម៌បែបនេះ ។

មេធាវីចុងចោទមិនអាចបង្ហាញថា ឥឡូវនេះឌុចនឹងមិនឆក់ឱកាសគេចខ្លួនទៅរស់នៅលាក់មុខពីអាជ្ញាធរ នៅពេលដែលលក្ខខណ្ឌអត្តសញ្ញាណ និងលក្ខខណ្ឌផ្លូវច្បាប់របស់គាត់ត្រូវបានគេដឹងជាទូទៅនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហើយករណីនេះគឺវាផ្ទុយទៅនឹងស្ថានភាពរស់នៅរបស់គាត់កាលពីមុនពេលចាប់ខ្លួននៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ។ ស្ថានភាពរបស់គាត់បានផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងខ្លាំង ។ ដូចដែលសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទបានលើកឡើង ការធ្វើអំណះអំណាងថា តិចឬច្រើន ជីវិតរស់នៅលាក់មុខយ៉ាងស្ងៀមស្ងាត់អស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំកាលពីអតីតកាល អាចយកមកប្រើប្រាស់ម្តងទៀតដើម្បីធានាសុវត្ថិភាព និង ធានាការវិលត្រឡប់មកបង្ហាញខ្លួនវិញ នៅពេលសវនាការក្នុងករណីដែលត្រូវតុលាការកោះហៅបានធ្វើឲ្យការស្រមើស្រមៃនេះចាកឆ្ងាយពីតថភាពជាក់ស្តែង ។ បទដ្ឋានឈានមុខគេចែងនៅក្នុងអនុសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សសំខាន់ពីរ (មួយក្នុងចំណោមនេះគឺ អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយដែលរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាជាសមាជិកដែរនោះ) តម្រូវឲ្យមានការធានាត្រឡប់មកបង្ហាញខ្លួនវិញ នៅពេលជំនុំជម្រះ នៅមុនពេលមានសេចក្តីសម្រេចឆន្ទានុសិទ្ធិទាក់ទងទៅនឹងការដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្នត្រូវសម្រេចឡើងដោយចៅក្រម ។

ការពណ៌នាមិនគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទ អំពីទីកន្លែងនិងសកម្មភាពកាលនៅក្នុងរយៈពេល២៨ឆ្នាំរបស់ឌុច បានធ្វើឲ្យមានការពិបាកយល់អំពីលក្ខណៈនៃភាពប្រថុយប្រថានចំពោះសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ដូចគ្នានឹងការធ្វើឲ្យមានការពិបាកយល់អំពីចរិកនៃភាពប្រថុយប្រថានចំពោះសុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួន និងការរត់គេចខ្លួនរបស់ឌុចដែរ ។ នៅក្នុងរយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំនៅពេលដែលឌុចមានសេរីភាព ប្រទេសកម្ពុជាស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពសង្គ្រាមស៊ីវិលនៅឡើយ ហើយបរិយាកាសនៅពេលនោះ គឺមិនមានសុវត្ថិភាពទេ ។ ការមានសេរីភាពរបស់មនុស្សសំខាន់ៗរបស់ខ្មែរក្រហមដូចជាឌុច (មិនគិតដល់តួនាទីផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ឌុចនៅក្នុងរយៈពេលនោះ) អាចបណ្តាលឲ្យអស្ថេរភាពនិងជម្លោះប្រដាប់អាវុធកាន់តែមានសភាពខ្លាំងជាងមុន ។ ជាងនេះទៅទៀត ផ្ទុយនឹងការរស់នៅដោយលាក់មុខចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៩ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩៩ សព្វថ្ងៃនេះ ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទប្រកាន់ទៅលើឌុចត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ ហើយសាធារណជនបានដឹងយ៉ាងច្បាស់លាស់អំពីការឃុំឃាំងខ្លួនឌុចនៅឯអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ។ ដូចជាទំនងណាស់ថា ការដោះលែងឌុចអាចបង្កជាការខឹងសម្បារនៅក្នុងចំណោមប្រជាជនកម្ពុជា ដូចដែលបានលើកឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ។

នៅក្នុងករណីដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះទទួលយកនូវអំណះអំណាងដែលថា ការដោះលែងឌុចនឹងមិនបង្កជាការគម្រាមកំហែងអ្វីដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ការយល់ឃើញបែបនេះគឺមិនត្រូវមិនគិតដល់ការពិចារណារបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះអំពីលក្ខខណ្ឌផ្សេងទៀតនៃវិធាន ៦៣(៣)(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង

(ពោលគឺ ដើម្បី“ធានាវត្តមានជនជាប់ចោទនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី”) និងវិធាន ៦៣(៣)(៤) (ពោលគឺ ដើម្បី“ការពារសន្តិសុខឲ្យជនជាប់ចោទ”) ដែលទាំងអស់នេះ ដូចដែលបានរៀបខាងលើ គឺជាការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំង បើយើងពិនិត្យមើលអំពីកាលៈទេសៈកម្ពុជាសព្វថ្ងៃនេះ ។ ការរកឃើញដោយអង្គបុរេជំនុំជម្រះថាមានលក្ខខណ្ឌមួយ ឬលក្ខខណ្ឌទាំងពីរដែលបានលើកឡើងខាងលើគឺគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការឃុំឃាំងខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នរបស់ឌុច ។

ខ) សេចក្ដីសម្រេចរបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាក់ទងនឹងការឃុំខ្លួនឌុច សមនឹងទទួលយកបាននូវការគោរព ហើយសេចក្ដីសម្រេចនេះសមស្របតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ច្បាប់បរទេស (សហរដ្ឋអាមេរិក) និងច្បាប់អន្តរជាតិ ។

សំខាន់ជាងគេ សារណាបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទគឺមិនត្រឹមត្រូវទេនៅពេលដែលបន្ទំឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបង្ហាញថា “ពិតជាមានការគម្រាមកំហែងចំពោះសន្តិសុខរបស់លោក កាំង ហ្គេកអ៊ាវ” ឬបង្ហាញថា ឌុចអាចរត់គេចខ្លួន ។ នៅពេលដែលតុលាការត្រូវប្រឈមមុខនឹងការធ្វើសេចក្ដីសម្រេចចិត្តបែបនេះ ទាក់ទងនឹងលទ្ធភាពកើតឡើងនូវព្រឹត្តិការណ៍ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងជនសង្ស័យមួយដែលស្នើសុំដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំបណ្ដោះអាសន្នមុនមានសវនាការ ការគោរពយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ត្រូវបានផ្ដល់ជូនចៅក្រម និងសេចក្ដីសម្រេចរបស់ចៅក្រមទាក់ទងនឹងអ្វីដែលនឹងអាចកើតមានឡើងនាពេលខាងមុខ ។ នេះគឺជាសេចក្ដីសម្រេចរួមគ្នារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលពិបាកនឹងធ្វើឡើងខ្លាំងណាស់

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចរកមើលពីបទពិសោធន៍របស់តុលាការនៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិកជុំវិញបញ្ហាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នរបស់ជនសង្ស័យដូចជាឌុច និងអ្នកដែលត្រូវចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសតូចតាចជាងនេះ ។ នៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក ច្បាប់កំណែទម្រង់ចំពោះការដាក់ប្រាក់ធានា (ច្បាប់ដាក់ប្រាក់ធានា ឬ Bail Act) មានចែងអំពីបន្ទុកបង្ហាញភស្តុតាងទាក់ទងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ។ ច្បាប់ដាក់ប្រាក់ធានានេះគាំទ្រឲ្យមានការដាក់ប្រាក់ធានា លើកលែងតែ(១) ករណីដែលចៅក្រមមិនច្បាស់ថា ជនសង្ស័យនឹងបង្ហាញខ្លួនសម្រាប់ពេលជំនុំជម្រះ និង/ឬ (២) “*ឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរបំផុត*” (មានការបញ្ជាក់បន្ថែមត្រង់ចំណុចនេះ) ។ “ឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ” ទាំងនេះរួមមានឧក្រិដ្ឋកម្មហិង្សាដែលអតិបរមានៃទោសយ៉ាងហោចណាស់ជាប់ឃុំឃាំងរយៈពេល ១០ ឆ្នាំ និងបទល្មើសដែលអតិបរមានៃទោសគឺឃុំឃាំងអស់មួយជីវិត ឬប្រហារជីវិត ។

ឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរនេះវាជម្រុញឲ្យមានការសន្មត់ថា “មិនមានលក្ខខណ្ឌមួយ ឬច្រើនដែលនឹងអាចធានាបានយ៉ាងសមហេតុសមផលនូវវត្តមានចុងចោទនៅពេលជំនុំជម្រះ ឬសុវត្ថិភាពរបស់សហគម” ។

នៅពេលដែលការសន្និដ្ឋានបែបនេះត្រូវបានធ្វើឡើងហើយ ជនជាប់ចោទមានភារៈក្នុងបន្ទុកត្រឹមកម្រិតណាមួយក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងថា ខ្លួននឹងមិនរត់គេចខ្លួនទេ ។

បន្ទាប់ពីជនជាប់ចោទបង្ហាញភស្តុតាង បន្ទុកនេះបានធ្លាក់ទៅលើរដ្ឋាភិបាលម្តង (ពោលគឺព្រះរាជអាជ្ញា) ក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងដែលមានទម្ងន់ធ្ងន់យ៉ាងខ្លាំងក្លាថា ចុងចោទអាចរត់គេចខ្លួនបាន ។ នៅក្នុងការសម្រេចចិត្តចុងក្រោយនេះ តុលាការត្រូវតែថ្លឹងថ្លែងភស្តុតាងរបស់ជនសង្ស័យដែលបញ្ជាក់ថាខ្លួនមិនរត់គេច ទៅនឹងៈ (១)លក្ខណៈ និងស្ថានភាពនៃការបទចោទប្រកាន់ (២)ទម្ងន់នៃភស្តុតាងដាក់បន្ទុកលើជនសង្ស័យ (៣)ប្រវត្តិ និងអត្តចរិករបស់ជនសង្ស័យ និង(៤)លក្ខណៈ និងស្ថានភាពគ្រោះថ្នាក់ចំពោះជនណាម្នាក់ ឬសហគមន៍ ក្នុងករណីដែលជនសង្ស័យត្រូវបានលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំ ។ នៅពេលសម្រេចអំពីលទ្ធភាពនៃការរត់គេចខ្លួន តុលាការបានពិចារណាផងដែរដល់រយៈពេលនៃទោសជាប់ឃុំឃាំង ប្រសិនបើរកឃើញថាមានកំហុស និងលទ្ធភាពរកធនធានហិរញ្ញវត្ថុ ។

នៅក្នុងសំណុំរឿងម៉ឺស៊ីដែស (*Mercedes*) តុលាការឧទ្ធរណ៍បានច្រានចោលការដោះលែងដោយសាលាដំបូងចំពោះចុងចោទបីនាក់ពីបទប្លន់ប្រដាប់អាវុធ ។ នៅក្នុងការវិភាគរបស់តុលាការ ចុងចោទទីមួយខកខានមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងដើម្បីជម្រះការសន្និដ្ឋានដែលថា ចុងចោទអាចរត់គេចខ្លួនដូច្នេះចុងចោទម្នាក់នេះអាចរត់គេចខ្លួន ។ ចុងចោទទីពីរបានព្យាយាមជម្រះការសង្ស័យនេះ ដោយបានបង្ហាញភស្តុតាងដូចជា គាត់មានសញ្ជាតិអាមេរិក មិនធ្លាប់មានប្រវត្តិប្រព្រឹត្តបទល្មើស មានទំនាក់ទំនងជិតស្និទជាមួយអ្នកធានា និងគាត់ខ្វះខាតធនធានហិរញ្ញវត្ថុ ។ ក៏ប៉ុន្តែ រដ្ឋាភិបាលបានគាំទ្រការរកឃើញរបស់ខ្លួនដោយសង្កត់ធ្ងន់ពីចរិតហឹង្សានៃបទល្មើសដែលបានចោទប្រកាន់ និង ប្រវត្តិប្រព្រឹត្តអំពើហឹង្សាក្នុងគ្រួសាររបស់ជនចុងចោទនេះ ។ ការអះអាងរបស់ចុងចោទទីបីថាខ្លួនមិនធ្លាប់មានប្រវត្តិប្រព្រឹត្តបទល្មើស ក៏ត្រូវបានបដិសេធដោយរដ្ឋាភិបាលដែរដែលរកឃើញថា ជននោះគ្មានការងារធ្វើ ជននោះមិនមែនជាពលរដ្ឋអាមេរិក និងមានប្រាក់ធានាតិចតួច ។

ដូចតុលាការនៅក្នុងសំណុំរឿងម៉ឺស៊ីដែសដែរ តុលាការនៅក្នុងសំណុំរឿង*សហរដ្ឋអាមេរិក និង អាបាដ* (***U.S. v. Abad***) សុខចិត្តបដិសេធភស្តុតាងយ៉ាងរឹងមាំដែលបញ្ជាក់ថា ចុងចោទនឹងមិនរត់គេចខ្លួនដោយសារតែតុលាការយល់ថា បទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់នោះគឺមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់ ។ នៅក្នុងសំណុំរឿង *អាបាដ* ជនជាតិហ្វីលីពីនម្នាក់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទរួមភេទជាមួយក្មេងមិនគ្រប់អាយុ ។ ចុងចោទបានជំទាស់ទៅនឹងការសន្និដ្ឋានដោយច្បាប់នោះ ដោយបានផ្តល់ភស្តុតាងថា គ្រួសាររបស់គាត់នឹងធ្វើភាគីតតិយជនឃ្លាំមើលគាត់ លិខិតធានាថាគាត់នឹងមិនរត់គេចខ្លួន និងប្រាក់ធានាចំនួន ៦៥.០០០ដុល្លាដែលជាតម្លៃផ្ទះរបស់ក្រុមគ្រួសារគាត់ ។ ប៉ុន្តែ តុលាការយល់ឃើញថា ការធានាទាំង

នេះមិនមានតម្លៃស្មើនឹងភាពគ្មានសញ្ជាតិអាមេរិករបស់គាត់ ភស្តុតាងយ៉ាងរឹងមាំបញ្ជាក់ពីទោសកំហុសគាត់ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃទោសរបស់គាត់ (ជាប់ពន្ធនាគាររយៈពេល៣០ឆ្នាំ) ។

នៅក្រោមប្រព័ន្ធច្បាប់សហរដ្ឋអាមេរិក ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទចោទប្រកាន់មកលើឌុចគឺច្បាស់ណាស់នឹងទាញការសន្និដ្ឋានថា ឌុចអាចរត់គេចខ្លួន ។ ឌុចអាចព្យាយាមជំទាស់នឹងការសន្និដ្ឋាននេះតាមរយៈការពន្យល់មិនគ្រប់គ្រាន់ដូចដែលបានធ្វើរួចហើយនៅក្នុងសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីចុងចោទ ក៏ប៉ុន្តែនៅទីបំផុត ចរិកធ្ងន់ធ្ងរនៃបទចោទប្រកាន់មកលើឌុចនេះគឺជាសញ្ញាណយ៉ាងរឹងមាំបញ្ជាក់ថា ឌុចអាចរត់គេចខ្លួន ។ ជាងនេះទៅទៀត ភស្តុតាងដ៏រឹងមាំទាំងឡាយនៅក្នុងដៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបញ្ជាក់ពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ឌុចគឺកាន់តែផ្តល់ទម្ងន់ទៅលើការឃុំខ្លួនឌុចបន្ថែមទៀត ។ លទ្ធភាពរកធនធានហិរញ្ញវត្ថុអាចពីសំណាក់សាច់ញាតិ និងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមជាមួយនឹងមធ្យោបាយជួយឲ្យឌុចរត់គេចខ្លួនក៏នឹងរារាំងមិនឲ្យមានការដោះលែង ឌុចផងដែរ ។

ជាងនេះទៅទៀត នៅក្រោមប្រព័ន្ធអាមេរិក ប្រសិនបើជនសង្ស័យមិនអាចជម្រះការសង្ស័យដូចដែលបានរៀបរាប់ខាងលើទេ ជនសង្ស័យមិនអាចស្នើសុំរបៀបឃុំខ្លួនដែលស្រាលជាងធម្មតានោះបានទេ ។ ជាធម្មតា សូម្បីតែតុលាការសហរដ្ឋអាមេរិកមិនអាចធានាថា ជនសង្ស័យនឹងបង្ហាញខ្លួននៅពេលជំនុំជម្រះក៏ដោយ តុលាការ «ត្រូវចេញដីកាដោះលែងជនសង្ស័យឲ្យនៅក្រៅឃុំជាបណ្តោះអាសន្ន . . . ដោយដាក់ឲ្យនៅក្រោម*លក្ខខណ្ឌស្រាលបំផុត* ឬលក្ខខណ្ឌច្រើនដែល ... នឹងអាចធានាយ៉ាងសមហេតុសមផលថា ជនសង្ស័យនឹងបង្ហាញខ្លួនដូចដែលតម្រូវ[ដោយតុលាការ]» ។ លក្ខខណ្ឌដែលលើកឡើងនេះរួមមាន ការដាក់ឲ្យនៅក្រោមការមើលខុសត្រូវរបស់តតិយជន រក្សាមុខរបរការងារឲ្យនៅដដែល គោរពការដាក់កំហិតក្នុងការធ្វើទំនាក់ទំនងផ្សេងៗ ដាក់ឲ្យនៅជាប់ឃុំក្នុងផ្ទះ ទិញប័ណ្ណប្រាក់រដ្ឋាភិបាល និងបំពេញ«លក្ខខណ្ឌផ្សេងទៀតដែល*ចាំបាច់* ដើម្បីធានាឲ្យមានវត្តមានរបស់ជនសង្ស័យនៅក្នុងតុលាការ» ។ នៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិក រដ្ឋាភិបាលមានបន្ទុកបង្ហាញពីអវត្តមាននៃលក្ខខណ្ឌបែបនោះតាមរយៈភស្តុតាងដែលមានទម្ងន់នៅក្នុងសំណុំរឿង ។

ឌុចបានស្នើសុំឲ្យអនុវត្តរបៀបឃុំខ្លួនដែលស្រាលជាងធម្មតា នៅក្នុងការធានាវត្តមានរបស់ខ្លួននៅពេលជំនុំជម្រះ ប៉ុន្តែប្រសិនបើឌុចស្នើសុំបែបនេះនៅក្នុងតុលាការសហរដ្ឋអាមេរិកវិញ ឌុចនឹងឃើញថា របៀបឃុំខ្លួនដែលស្រាលជាងធម្មតានេះ*មិនយកមកអនុវត្ត*ចំពោះ*បទឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ*ដែលធ្វើឲ្យមានការសន្និដ្ឋានថា គាត់នឹងរត់គេចខ្លួននោះទេ ។ ដូចៗគ្នា តុលាការមិនសុខចិត្តអនុវត្តវិធានការណ៍«ស្រាលបំផុត» នេះចំពោះជនសង្ស័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរទេ ។ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានទទួលស្គាល់គោលការណ៍នេះនៅក្នុងមាត្រា៥៩(៤)នៃលក្ខន្តិកៈក្រុងរ៉ូម ដែលតម្រូវថា នៅពេលធ្វើការសម្រេចលើករណី

ដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន “អាជ្ញាធរដែលមានសមត្ថកិច្ចនៅក្នុងនៅរដ្ឋដែលឃុំខ្លួនជនសង្ស័យត្រូវគិតគូដល់ស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទចោទប្រកាន់ដើម្បីសម្រេចថា តើមានស្ថានភាពបន្ទាន់ ឬពិសេសណាមួយដែលតម្រូវឲ្យដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្នដែរឬអត់ និងថាតើមានការធានាចាំបាច់ផ្សេងៗដែលបង្ហាញថា រដ្ឋដែលឃុំខ្លួនជនសង្ស័យអាចបំពេញកាតព្វកិច្ចប្រគល់ជននោះមកឲ្យតុលាការដែរឬអត់” ។ បទដ្ឋានដូចគ្នានេះនឹងត្រូវយកមកអនុវត្ត នៅពេលជនសង្ស័យស្ថិតក្រោមការឃុំឃាំងរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ។ នៅក្រោមប្រព័ន្ធច្បាប់អាមេរិក បទឧក្រិដ្ឋដែលចោទប្រកាន់មកលើឌុចគឺនៅក្នុងប្រភេទបទឧក្រិដ្ឋ 18 U.S.CA. §3182(f) ហើយប្រភេទបទឧក្រិដ្ឋនេះគឺតម្រូវឲ្យមានការសន្មត់ថា ជនជាប់ចោទប្រាកដជានឹងរត់គេចខ្លួន ។ បើពិនិត្យមើលអំពីការសន្មត់នេះ ឌុចមិនអាចស្នើសុំឲ្យអនុវត្តរបៀបឃុំខ្លួនដែលមានលក្ខណៈបន្ធូរបន្ថយទេ ។ ជាងនេះទៅទៀត ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទចោទប្រកាន់មកលើឌុចគឺតម្រូវមិនឲ្យមានការអនុវត្តរបៀបឃុំខ្លួនដែលមានលក្ខណៈបន្ធូរបន្ថយទេ ។

ដោយសារតែច្បាប់ដាក់ប្រាក់ធានារបស់អាមេរិក និងវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញមានរចនាសម្ព័ន្ធស្រដៀងគ្នា អង្គបុរេជំនុំជម្រះគួរតែគិតគូដល់មធ្យោបាយដូចគ្នា[ទៅនឹងតុលាការអាមេរិក] នៅក្នុងការសម្រេចអំពីការឃុំខ្លួនរបស់ឌុច ។ វិធានផ្ទៃក្នុងអនុញ្ញាតឲ្យមានការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន នៅពេលដែលមានហេតុផលគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការជឿជាក់ថា ជនជាប់ចោទប្រហែលជាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសមែន និងជាងនេះទៅទៀត ជាវិធានការណ៍ចាំបាច់ដើម្បីៈ (១) ការពារកុំឲ្យជនជាប់ចោទប្រើប្រាស់ការគៀបសង្កត់ទៅលើសាក្សី (២) ថែរក្សាភស្តុតាង ឬការពារការបំផ្លាញភស្តុតាង (៣) ធានាវត្តមានរបស់ជនជាប់ចោទនៅពេលជំនុំជម្រះ (៤) ការពារសុវត្ថិភាពរបស់ជនជាប់ចោទ ឬ(៥) ថែរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ។ ស្រដៀងគ្នាដែរ ច្បាប់ដាក់ប្រាក់ធានាតម្រូវឲ្យឃុំខ្លួនជនជាប់ចោទនៅក្នុងករណីៈ (១) ភាពប្រថុយប្រថានខ្ពស់ដែលថា ជនជាប់ចោទនឹងគេចខ្លួន (២) ភាពប្រថុយប្រថានខ្ពស់ ដែលថាជនជាប់ចោទនឹងរារាំងដល់ដំណើរការយុត្តិធម៌ ឬគម្រាមកំហែង បង្ករបួសស្នាម ឬបំភិតបំភ័យសាក្សី ឬគណៈវិនិច្ឆ័យ ។ក៏ប៉ុន្តែ ច្បាប់ដាក់ប្រាក់ធានាមានភាពធូរលង់ក្នុងការដោះលែងជនជាប់ចោទឲ្យនៅក្រៅឃុំជាងវិធានផ្ទៃក្នុង ។ ភាពខុសគ្នាដោយអន្លើនេះគឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ ប្រសិនបើពិនិត្យមើលអំពីតួនាទីខុសគ្នារវាងតុលាការទាំងពីរនេះ ។ ច្បាប់ដាក់ប្រាក់ធានានេះអនុវត្តនៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិកចំពោះឧក្រិដ្ឋជនដ៏ច្រើនលើសលប់ដែលប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋធម្មតា ឬបទឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរ ហេតុដូច្នេះច្បាប់នេះមានភាពទន់ភ្លន់ជាង ។ ច្បាប់ដាក់ប្រាក់ធានាត្រូវបានតាក់តែងឡើងដើម្បីផ្តល់សេរីភាពក្នុងការបង់ប្រាក់ធានាខ្លួនឲ្យទៅជនជាប់ចោទជាទូទៅតែម្តង លុះត្រាណាតែតុលាការសម្រេចអនុវត្តខុសពីនេះដោយពិចារណា

អំពីលក្ខខណ្ឌផ្សេងៗ ។ មានតែបទឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះដែលមិនអនុញ្ញាតឲ្យបង់ប្រាក់ធានានៅក្រៅឃុំ ។

ផ្ទុយទៅវិញ យុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញគឺជំនុំជម្រះតែជនដៃដល់មួយចំនួនតូចដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មឃោរឃៅ ហើយតុលាការសហរដ្ឋអាមេរិកកម្រនឹងអនុញ្ញាតឲ្យដាក់ប្រាក់ធានានៅក្រៅឃុំណាស់ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មឃោរឃៅប្រភេទនេះ ។ តាមរយៈវិធានផ្ទៃក្នុង ការដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំគឺជា និងគួរតែជា ឆន្ទាគតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះទាំងស្រុង ដោយសារតែវាជាការគម្រាមកំហែងចំពោះសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងសុវត្ថិភាពរបស់ជនជាប់ចោទខ្លួនឯង នេះមិនទាំងនិយាយដល់ការប្រថុយប្រថានចំពោះការគេចខ្លួនរបស់ជនជាប់ចោទពីបទឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរបែបនេះផង ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចាំបាច់គ្រាន់តែ«គិតថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជាវិធានការណ៍ចាំបាច់» ដើម្បីបំពេញតាមលក្ខណ្ឌរបស់អង្គជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះ ។ នៅចុងបញ្ចប់ ខុសប្លែកពីច្បាប់ដាក់ប្រាក់ធានា វិធានផ្ទៃក្នុងមិនបានចែងអំពីគោលការណ៍សម្រាប់ការឃុំខ្លួនដែលមានលក្ខណៈបន្ធូរបន្ថយដូចជាឃុំខ្លួនក្នុងផ្ទះ ឬក៏ប្រើប្រាស់ឧបករណ៍តាមដានអេឡិកត្រូនិកនោះទេ ។ ការមិនចែងបែបនេះគឺត្រឹមត្រូវណាស់ បើពិនិត្យមើលអំពីការរត់គេចខ្លួន និងការព្រួយបារម្ភចំពោះសុវត្ថិភាពជនជាប់ចោទ ពេលនៅក្រៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ។

ដូច្នេះ មានការគាំទ្រយ៉ាងច្រើននៅក្នុងច្បាប់បរទេស(សហរដ្ឋអាមេរិក) និង ច្បាប់អន្តរជាតិក៏ដូចជាវិធានផ្ទៃក្នុងសម្រាប់ការយល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគឺត្រឹមត្រូវក្នុងការសន្និដ្ឋានថា «អង្គហេតុដែលត្រូវដាក់បន្ទុកចំពោះជនជាប់ចោទមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ សូម្បីតែបទឧក្រិដ្ឋដែលបានកើតឡើង៣០ឆ្នាំមកហើយក៏នៅតែបង្កជាបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ហេតុដូច្នេះមិនមែនជាការហួសហេតុពេកទេក្នុងការអះអាងថា នៅក្នុងបរិបទដ៏ប្រថុយប្រថាននៃសង្គមកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន ការដោះលែងជនជាប់ចោទនេះឲ្យនៅក្រៅឃុំអាចនឹងបង្កឲ្យមានការមិនពេញចិត្តជាទូទៅដែលអាចបង្កជាអំពើហិង្សា ឬអាចប៉ះពាល់ដល់សន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនជាប់ចោទ ។ ក្រៅពីនេះ ទោសឧក្រិដ្ឋអស់មួយជីវិតដែលខុចត្រូវប្រឈមមុខនាំឲ្យមានការបារម្ភថា ជនជាប់ចោទនឹងរត់គេចខ្លួន» ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះគួរតែគាំទ្រការសន្និដ្ឋានដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនេះ និងចេញដីការឃុំខ្លួនឌុចរហូតដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចេញដីកាដំណោះស្រាយ ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ឯករាជ្យភាពរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់កម្ពុជា គឺមានភាពចាំបាច់ណាស់ដោយសារតែគោលបំណងតែមួយនិងមានកំណត់ ចរិតអន្តរជាតិរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ និងវចនាសម្ព័ន្ធ

ធម្មនុញ្ញពិសេសរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះ ។ ឧុចបានស្វែងរកដំណោះស្រាយបានតែអ្វីដែលមានចែង នៅក្នុងអំណាចធម្មនុញ្ញរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញប៉ុណ្ណោះ ដែលក្នុងនេះរួមមាន អំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងការផ្តល់សំណងជម្ងឺចិត្តនៅក្នុងករណីដែលមិនមានដីកាបញ្ជូនរឿងឲ្យជំនុំជម្រះឬជនជាប់ចោទត្រូវសម្រេចឲ្យរួចខ្លួនពីបទចោទប្រកាន់ ឬអំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងការកាត់បន្ថយទោសក្នុងករណីដែលជនជាប់ចោទត្រូវសម្រេចឲ្យជាប់ទោស ។ កត្តាដែលអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវតែពិចារណានៅពេលសម្រេចអំពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ត្រូវឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីបទពិសោធន៍របស់ច្បាប់បរទេសនិងច្បាប់អន្តរជាតិ ហើយនៅក្នុងករណីរបស់ឌុច កត្តាទាំងនោះតម្រូវឲ្យមានការឃុំខ្លួនជាបន្តតាមវិធានផ្ទៃក្នុងរហូតដល់ពេលដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចេញដីកាដំណោះស្រាយអំពីឌុចនេះ ។

ដោយការគោរពដ៏ខ្ពស់ខ្ពស់អំពីខ្ញុំ

(ហត្ថលេខា)

ដេវីដ សេហ្វ័រ

NORTHWESTERN UNIVERSITY SCHOOL OF LAW

357 East Chicago Ave.

Chicago, Illinois 60611-3069

United States of America

Phone: (312) 503-2224

Email: d-scheffer@law.northwestern.edu